

08.03.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**08 Mart 2024
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

08 Mart 2024 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Tanıtıcı Bayrakların Kullanma İznine ve Tescil İşlemlerine Ait Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Muş Alparslan Üniversitesi Manda Yetiştiriciliği Uygulama ve Araştırma Merkezi (MAN-MER) Yönetmeliği
- Piri Reis Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 21/11/2023 Tarihli ve 2020/1413 Başvuru Numaralı Kararı

“Teşvik politikası ve ücrette fırsat eşitliği sağlanmalı”

Girişimci kadınlar, Dünya Kadınlar Günü etkinliğinde TOBB’da bir araya geldi. TOBB Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Nurten Öztürk, 8 maddede kadınların taleplerini dile getirdi. Öztürk, “Kadınlar eşit hak ve eğitim fırsatlarından yararlanmalı. Sanayi, ekonomi, teşvik politikalarının dağılımında eşitlik, ücret ve fırsat eşitliği sağlanmalıdır” dedi.



Nagihan KALSIN

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), TOBB Kadın Girişimciler Kurulu (KGK) Dünya Kadınlar Günü etkinliği Ankara’da TOBB İkiz Kuleler ’de gerçekleştirildi.

Dünya Kadınlar Günü nedeniyle yapılan etkinliğin açılış konuşmaları, TOBB Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Faik Yavuz ile TOBB Kadın Girişimciler Kurulu (KGK) Başkanı Nurten Öztürk tarafından yapıldı. TOBB KGK Başkanı Nurten Öztürk konuşmasında cinsiyet eşitliğine ve ekonomi ve sosyal gelişmişlik kadın girişimcilerin önerime vurgu yaptı.

Öztürk, ekonomide ve sosyal yaşamda sürdürülebilir kalkınmanın, nüfusun yarısını oluşturan kadınların yaşamın tüm alanlarına aktif katılımları ile mümkün olacağına işaret ederek, “Toplam çalışma saatinin 3 te 2 si kadınlara ait iken dünya gelirin sadece yüzde 10’u kadınlara ait. Avrupa Birliği ülkelerinde 100 kadından 60’ı çalışırken biz de 100 kadından 31’i üretime ve işgücüne katılmaktadır. Katılsa da görünmez emek denen ücretsiz işler yapmaktadırlar. Kadının işgücüne katılımı ekonomik ve sosyal yaşamının sürdürülebilirliği açısından bir gereklilik” dedi.

Kadının güçlendirilmesi, kadın istihdamının artırılması ile cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının kurumsal bir sorumluluk olduğunu belirten Öztürk, “. Vergi afları veya benzer aflar çıkarırken pozitif ayrımcılık konularında ciddi adımlar atılmalıdır. Kadınlar eşit hak ve eğitim fırsatlarından yararlanmalı, sanayi, ekonomi, teşvik politikalarının dağılımında eşitlik, ücret ve fırsat eşitliği sağlanmalıdır” dedi.

TOBB’dan kadın girişimcilere destek

TOBB Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Faik Yavuz da kadın girişimciliğine verdikleri önem üzerinde durarak, “TOBB Kadın Girişimciler Kurulumuz, girişimciliğin özendirilmesi ve geliştirilmesi yönünde her zaman rol model ve yol gösterici olmuştur. Girişimci adaylarının önlerindeki en önemli örnek rol model sizlersiniz” diye konuştu.

Hedefin artık kadın girişimci oranını daha da yukarılara taşımak olduğunu söyleyen Yavuz, “Buna destek vermek üzere, kamu ihalelerinde kadın imalatçının ürünlerinin yüzde 15 kota ile alınarak, kadın girişimcilerin teşvik edilmesini her fırsatta dile getiriyoruz. Sizler de bunu vurgulayın, talep edin. Yine Kadın Girişimciler Kurulu’nun getirdiği motivasyonla birlikte, Oda-Borsa camiasının seçilmiş lider kadrolarındaki kadınların sayısında da önemli artışlar elde ettiniz.

2008’de kadın yönetim kurulu başkan ve meclis başkan sayısı 1 iken, 2022 seçimlerinde 9 oldu. 2008’de 9 olan kadın yönetim kurulu üyesi sayısı, 2022 de 56’ya çıktı. 2008’de 93 olan kadın meclis üye sayısı, 2022’de 334’e ulaştı. Şu an Oda ve Borsalarımızın 39’undaki Genel Sekreterlerimiz kadın ve burada da bir rekor kırmış oldunuz. TOBB tarihinde de ilk kez, TOBB Yönetim Kurulunda bir kadın yönetim kurulu üyemiz oldu” diye konuştu.

Kadın girişimcilerin ekonomiden beklentileri

1 -Milli politikalar, devlet ve kurumlardaki mevzuatlar gözden geçirilmeli ve uygulamada zorlayıcılık getirilmeli. Kadın siyasetçi, kadın istihdamı, kadın kota uygulamalarında ciddi hedefler koyulup desteklenmeli.

2- Eşit işe eşit ücret, kısa çalışma saatleri ve esnek çalışma saatleri, miras hukukunda kızlara adil davranılmalı.

3-İş kurmak isteyen kadına maddi destek sağlama, daha önce kredi verilen ama nefesi kesilen kadın şirketlerine ikinci şans uygulaması gibi teşvik edici sistemlerin geliştirilmesi, vergi afları veya benzer aflar çıkarırken pozitif ayrımcılık konularında ciddi adımlar atılması gerekmektedir.

4-Fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Kadınlar eşit hak ve eğitim fırsatlarından yararlanmalı, sanayi, ekonomi, teşvik politikalarının dağılımında eşitlik, ücret ve fırsat eşitliği sağlanmalı.

5-Kadınlarımız üzerindeki sosyal baskılar kaldırılmalı, tepe yöneticilerin ve şirket kurucuların kadına bakış açısını değiştirecek çalışmalar yapılmalıdır.

6- Mesleğin cinsiyeti yoktur zihniyetiyle her meslekte kadınlara öncelik tanınmalı, meslek seçimlerinde cinsiyetçi yaklaşımdan uzak durulmalı.

7- Misyon vizyon değerler ve stratejiler belirlenirken kadın ve erkek dengeli görevlendirilmeli. Liderlik ile ilgili görsellerin seçiminde dengeli davranılmalı. Hak ve sorumluluklarda eşitlik sağlanmalı.

8-Eşitlik sağlanıncaya kadar kadınlara her alanda öncelik sağlanmalı.

Cinsiyet ayıbının olmadığı bir dünya diliyorum

Türkiye geride kaldığı kadın girişimciliğinde önemli mesafeler kat etti. Bunda TOBB Kadın Girişimci Kurulu'nun büyük payı var. Fakat halen tüm dünyada cinsiyet ayrımcılığından söz ediyoruz. İnsanlığın bu ayıptan kurtulduğu bir dünya görmeyi diliyorum.



TOBB Başkanı M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle tüm kadınların Kadınlar Günü'nü kutluyorum. Mustafa Kemal Atatürk diyor ki: "Dünya'da hiçbir milletin kadını, milletini kurtuluşa ve zafere götürmede, Anadolu kadınından daha fazla çalıştım diyemez."

İstiklal Harbi'nde üstün başarılar gösteren bütün kadınlarımızı; Nezahat Onbaşı'yı, Şerife Bacı'yı, Halime Çavuş'u, Gördesli Makbule'yi ve adını sayamadığım daha nice kahraman kadınlarımızı rahmetle, minnetle, şükranla anıyorum. Cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalktığı, dünyadaki hiçbir kadının cinsiyeti yüzünden ayrımcılığa uğramadığı, insanlığın bu ayıptan kurtulduğu bir dünya görmeyi diliyorum.

Kadın girişimciliğinde önemli mesafe kat ettik

Türkiye geride kaldığı kadın girişimciliğinde önemli mesafeler kat etti. Bunda ülkemizin en büyük girişimci ağı haline gelen TOBB Kadın Girişimci Kurulu'nun büyük payı vardır. 7 bine yakın girişimci kadın üyesiyle TOBB Kadın Girişimciler Kurulu, girişimciliğin özendirilmesi ve geliştirilmesinde rol model ve yol gösterici oldu. Bu sayede 15 senede toplam girişimciler içinde kadınların oranı iki katına çıkarak, yüzde

10'a ulaştı. Ayrıca üst ve orta düzey yönetici pozisyonundaki kadın oranı 2012'de yüzde 14 iken 2022'de yüzde 20'ye çıktı.

Kadın girişimcilere her konuda vizyon kazandırdık

Kurulumuz 13 yıldır aralıksız gerçekleştirdiğimiz 'Geleceğin Gücü Girişimciler Forumu'nda aktif olarak yer almış, Türkiye'nin en başarılı girişimcileriyle, binlerce kadın girişimci ve girişimci adayının tanışmasını sağladı. Kadınların uluslararası network'lerini geliştirdi.

Biz her konuda kadın girişimcileri hayallerinin çok daha ötesinde bir vizyon kazandırdık. Buna ilave; Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Ticaret ve Sanayi Odası, Birleşmiş Milletler Kadın Gücü, Uluslararası Kadın Giriřimcilik İnisiyatifi gibi uluslararası örgütlerde, Türk iş kadını Kurulumuz başarıyla temsil etti. Üreten kadın, emek veren kadın, daha güçlü kadın ve daha güçlü toplum demektir.

Güçlü yarınlar için, birbirimizden alacağımız güçle, kadın ve erkek olarak, birlikte yürümeye ihtiyacımız var. Biz kadın ve erkek hep birlikte bu toprakları vatan yaptık. Şimdi de yine hep birlikte çalışacağız, mücadele edeceğiz. Kadınların, sosyal hayatta ve iş hayatında daha fazla ve aktif rol almasını istiyoruz. Bu sayede ülkemizin daha güçlü ve kalkınmış olacağına inanıyoruz.

Fırsat verildiğinde kadınların başaramayacağı hiçbir iş yoktur. Türk kadını azmi ve mücadelesi ile geriden gelir, aradaki farkı kapatır. Tüm şirketlerimizi kadın istihdamını daha da artırmaya, bütün kadınlarımızı da cesaretle iş dünyasında yerlerini almaya ve yerlerini büyötmeye çağırıyorum.

Reuters'tan seçim sonrası analizi: Türkiye acı gerçekle yüzleşecek...

Reuters, Türkiye'nin yerel seçimlerden sonra gerçek enflasyonla yüzleşeceğini belirten analiz haberinde, ekonomi yönetiminin çok ciddi adımlar atması gerektiğine vurgu yaptı. Analizde görüşleri aktarılan Prof. Dr. Selva Demiralp ise, "Yıl ortasına kadar politika ilacının tüm acılığını tadacağız" dedi.



Türkiye'nin enflasyonla mücadelesi sürerken, ekonomi yönetiminin alması öngörülen tedbirlere ilişkin uluslararası medyada da analiz haberlere geniş yer veriliyor. **Son olarak Reuters'de, Türkiye'nin seçimden sonra enflasyonun acı gerçeğiyle karşılaşacağını belirtildiği bir analiz haber yayınlandı.**

Haberde, Türkiye'nin yerel seçimlerden sonra inatçı şekilde yüksek seyreden enflasyonu düşürmek için daha fazla politika adımı atması beklendiğine dikkat çekilerek, **yıllardır yükselen fiyatlar nedeniyle zaten zor durumda olan Türk halkının daha fazla mağdur olacağı** aktarıldı.

Mehmet Şimşek'in 'sabır' istediği vurgulandı

Hane halkı ve yatırımcıların, **Merkez Bankası'nın 2023 Haziran ayında %8,5 olan faiz oranını %45'e çıkararak yaptığı U dönüşünün, geçen ay %67'yi aşan enflasyonu dizginlemek için tek başına yeterli olup olmadığı konusunda şüphelerinin olduğuna değinilen haberde**, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in, geçen yıl benimsenen ortodoks politikaların bu yıl içinde fiyatlarda rahatlatma sağlayacağını söyleyerek sabır çağrısında bulunduğu aktarıldı.

Haberde, "**Şimşek, büyük vergi değişiklikleri planlamadığını belirtirken, Merkez Bankası da enflasyonun önümüzdeki aylarda tahminlerin üzerinde seyretmesi halinde faizleri daha fazla artıracığını işaret eden açıklama yaptı.** Ancak Şubat ayı enflasyon verilerinin beklenenden yüksek çıkması ve iç talebin yüksek seyretmeye devam etmesi, **Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın** iktidardaki AK Parti için sıkı bir kampanya yürüttüğü 31 Mart seçimleri sonrasına kadar daha fazla mali ve parasal adım atılacağına dair beklentileri artırdı" denildi.

"Politika ilacının tüm acılığı hissedilecek"

Koç Üniversitesi öğretim Üyesi ve eski Merkez Bankası ekonomisti Prof. Dr. Selva Demiralp, Reuters'e yaptığı açıklamada, "Yerel seçim döngüsü sona erdiğinde, para ve maliye politikaları kısa bir aradan sonra muhtemelen yeniden sıkılaşacaktır. **Yıl ortasına kadar politika ilacının tüm acılığını tadacağız. Enflasyon en azından o zamana kadar yükselecek, asgari ücrete yapılan zamlar ve diğer mali adımlar ise eriycek**" dedi.

JPMorgan'ın, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın nisan ayında 500 baz puanlık faiz artışı beklediğine yer verilen haberde, yeni bir asgari ücret artışının enflasyona daha da zarar vereceği yönünde görüşlerin hakim olduğu ifade ediliyor.

"Veriler ışığında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uzun süredir yüksek faize karşı çıkması ve son yıllarda beş merkez bankası başkanını görevden almasının yol açtığı hayat pahalılığı, enflasyonun düşeceğine dair derin karamsarlığı artırıyor" yorumunda bulunulan haberde, kredi kartında yaşanan harcama artışlarına da yer veriliyor. Uzmanların, hükümetin iç talebi soğutmak için kredi kartı harcamalarını azaltacak önlemler alabileceği yönündeki söylemlerine de dikkat çekiliyor.

Reuters: Enflasyon yıl sonunda %42,7'ye çıkacak

Haberde ayrıca şöyle denildi:

"Geçen mayıs ayında yeniden seçilmesinin ardından Erdoğan, tükenen döviz rezervleri ve yükselen enflasyon beklentileri arasında işleri yoluna koymak için yeni bir kabine ve merkez bankası yönetimi atadı. Yabancı yatırımcılar faiz artışlarından faydalanmak için geçen yılın sonlarında Türk tahvilleri almaya başladı.

Ancak son bir hafta içinde, AK Parti yaklaşan seçimlerde İstanbul ve diğer büyük şehirleri muhalefetten geri almaya çalışırken Erdoğan'ın enflasyonla mücadele etme iradesini kenara bıraktı.

Türkiye'nin en büyük iş grubu TÜSİAD'ın baş ekonomisti Gizem Öztok Altınsaç, yıllık enflasyonun mayıs ayından sonra baz etkileri nedeniyle düşeceğini ancak güçlü iç talep nedeniyle Merkez Bankası'nın öngördüğü kadar düşmeyeceğini söyledi."

Öte yandan Reuters'in anketine göre yıllık enflasyon yıl sonunda %42,7 ile Merkez Bankası'nın tahmininden daha yüksek bir seviyeye çıkacak.

Emekliye ek zam var mı, asgari ücret artacak mı? Bir iyi bir de kötü haber...

Ekonomi Gazetesi Ankara Haber Müdürü Hüseyin Gökçe, enflasyon karşısında her geçen gün alım gücü düşen emeklilerin ek artış talebine yönelik Ankara kulislerinin kaydığını dikkat çekerek, hükümetin yol haritasını açıkladı. Gökçe bir iyi bir de kötü haber verdi...



Ankara Günlüğü'nde hem emekli maaşlarına ek artış hem de asgari ücretin ikinci kez artırılmasına yönelik tartışmaları kaleme alan Hüseyin Gökçe, Ankara kulislerinden son bilgileri, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve AK Parti Grup Başkanvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun son yaptığı açıklamalarla birlikte değerlendirerek verdi.

Gökçe, emekli maaşlarına yönelik ek zam talebinin hükümetin planında bulunmadığını ancak asgari ücrete ikinci artışın olabileceğine yönelik sinyaller alındığına değindiği yazısında şunları söyledi:

Ekonomi yönetiminin planları arasında yok

"Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bir süredir seçim mitinglerinde hayat pahalılığı yanı sıra çalışanlar ve emekliler gibi sabit ücretlilerin durumunun iyileştirilmesine yönelik mesaj vermeyi sürdürüyor. **Keza hafta başında toplanan kabinenin ardından yaptığı açıklamada da bu kesimlerin yaşadıkları ekonomik sorunların farkında olduklarını yineledi.**

Ancak kamuoyunda Cumhurbaşkanı'nın bu açıklamalarıyla birlikte emekli maaşlarına ek düzenleme yapılacağı şeklinde bir yanlış algı oluştu. **Ankara Günlüğü'nde daha önce birkaç kez belirttiğim gibi ekonomi yönetiminin kafasında emeklilere ek zam verme gibi bir plan yok. En azından şimdilik yok.**

Emekli maaşlarında teknik düzeltme şart

Şunu söyleyebiliriz ki; **sayıları 16 milyonun üzerine çıkan emeklilerin tamamının maaşında yıl içinde ekstra bir artış çok mümkün görünmüyor.** Ancak kesin olan şey, kök maaşı en alt seviyede olup da maaşı 10 bin liraya tamamlanan emeklilerin ücretlerinde, **yılın ilk yarısının enflasyonunun açıklanacağı 3 Temmuz tarihinden önce en azından teknik bir düzenlemenin şart olduğu.**

AK Parti Grup Başkanvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, TBMM'de gazetecilerin sorularını cevaplandırırken, emekli maaşlarında erken artış olup olmayacağına ilişkin beklentileri bitirdi. **Ancak Akbaşoğlu'nun açıklamaları kafalarda yeni soru işaretleri oluşmasına yol açtı.**

2024'ün 'Emekliler Yılı' ilan edildiğini hatırlatan Akbaşoğlu, **şu an tatilde olan TBMM'nin nisan ayında yeniden çalışmaya başlayacağını, o zaman da sadece emekliler değil tüm çalışanların alım gücünün artırılmasıyla ilgili değerlendirme yapılacağını anlattı.**

Asgari ücrete ikinci zam sinyali geldi

Akbaş'ın açıklamalarının emeklilerden çok çalışanlarla ilgili kısımları daha çok dikkatimi çekti.

Hatırlanacağı üzere 2022 yılında olduğu gibi 2023'te de asgari ücrete iki kez zam yapıldı. **Hatta yıl sonundaki zam görece yüksek tutularak 11 bin 402 liradan 17 bin 2 liraya yükseltildi. Ancak işçiler yeni asgari ücretten daha iki maaş aldıkları dönemde yani ilk iki ayın sonunda ücretin yüzde 11.53'ü enflasyon karşısında eridi.** Yılın ilk yarısı boyunca da bu artış eğiliminin sürmesi bekleniyor.

Her ne kadar mevzuatta asgari ücretin yılda bir kez belirleneceği yazsa da, **Türkiye Nisan-Mayıs aylarından itibaren asgari ücrette ikinci artış meselesini konuşmaya başlayacak.**

Acaba Akbaşoğlu, tüm **çalışanların alım gücünün yükseltileceğini söylerken, asgari ücrette ikinci bir artış olacağının sinyalini mi verdi?** Çünkü bu enflasyonist ortamda sabit gelirlinin alım gücünün yükseltilmesi için ya eline geçen ücretin enflasyonun üzerinde artması ya da fiyatlar genel seviyesinin gerilemesi gerekiyor. **İkinci seçeneğin gerçekleşmesi çok mümkün olmadığına göre geriye sadece asgari ücrette yılın ikinci yarısında yeni bir artış yapılması kalıyor. Üçüncü bir seçenek ise açıklamanın bu kısmının 'sehven' yapılmış olması.**

Asıl sorun iş gücüne katılımın düşük olması

Bilkent Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Refet Gürkaynak oldu. Prof. Gürkaynak, “Ülkemizde 85 milyon 375 bin kişi var. 3 milyon 29 bin kişi işsiz. Türkiye’de asıl sorun işsizlik değil, işgücüne katılımın düşük olması. Türkiye’de beşeri sermaye düşük” dedi.



Genç Girişim ve Yönetişim Derneği (GGYD) tarafından düzenlenen, iş dünyasının önemli etkinliklerinden İş’te Fırsat Toplantıları, 66’ncı kez gerçekleşti. Toplantının açılış konuşmasını yapan GGYD Genel Başkanı M. Nezih Allıoğlu, katılımcılara teşekkür ederek, GGYD’nin çalışmaları ve hedeflerine ilişkin bilgiler paylaştı. Allıoğlu, “Ocak ayında yaptığımız olağan genel kurulumuzda, sizlerin oyları ve güveniyle yeniden göreve geldik. Genel kurulumuza göstermiş olduğunuz ilgi ve pazar günü olmasına rağmen saatlerce zamanınızı ayırıp derneğimize sahip çıktığınız için hepimize şükranlarımı iletiyorum. Yeni yönetim kurulu olarak çalışmalarımıza başladık. Görev dağılımını yaptık, kurullarımızı, topluluklarımızı oluşturduk” dedi.

SIKI PARA POLİTİKALARININ DEVAMINI DİLİYORUZ

Türkiye ekonomisinin 2023 yılı görünümünü değerlendiren Allıoğlu, “Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye ekonomisi 2023 yılında yüzde 4,5 büyüme kaydetti. Döviz kurlarının yükselişini, altın başta olmak üzere emtia fiyatlarını 2023 yılında yakından izledik. 2023 yılında enflasyon hep gündemimizde oldu, ancak genel seçimlerden sonra yeni ekonomi yönetiminin göreve gelmesiyle para politikalarında, enflasyonla mücadelede geleneksel politikalara döndük. Para politikasındaki sıkı duruşun devam etmesini diliyoruz. Bu adımların rahatlatıcı etkilerini yılın ikinci

yarısında hissedeceğimizi, ağustos ayından sonra daha düşük enflasyon ile karşılaşmayı bekliyoruz” ifadelerini kullandı.

NİTELİKLİ BİR BÜYÜMEYE İHTİYACIMIZ VAR

Allıoğlu, konuşmasını şöyle tamamladı: “Bizim düşük enflasyonla büyüyen, istihdam yaratan, katma-değerli ihracat ile desteklenen nitelikli bir büyüme ihtiyacımız var. Belirsizliklerin en aza indirilebildiği, istikrarlı bir büyüme ihtiyacımız var. Bunun için yatırım ortamını iyileştirmemiz, hukuk sisteminin bütünlüğünü sağlamamız kısacası ‘güven’ tesis etmemiz gerekiyor. Bir ülkede hukuk sisteminin bütünlüğü arttıkça o ülkenin ekonomik büyüme hızı da artıyor. Uluslararası yatırımcılar, yatırım kararı alırken hukukun üstünlüğüne, ülkedeki vatandaşların, iş yapıcıların hukuk sistemine olan güvenine bakarak karar veriyorlar. Bu nedenle ekonomi ve hukuku birlikte düşünmemiz gerekiyor. Hukuk sistemine güvenin olmadığı yerde yatırım olmuyor.”

GELİRİ PAYLAŞMAK ÜRETİMİ PAYLAŞMAKTIR

66. İş'te Fırsat Toplantıları'nın konuğu ise ülkemizin önde gelen ekonomistlerinden Bilkent Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Refet Gürkaynak oldu. Prof. Gürkaynak, “2024'te Dünya ve Türkiye Ekonomisi” konulu sunumunu yaptı. Sunum, 2023 yılı ekonomik verilerinin değerlendirilmesi, 2024 yılına yönelik öngörülerile ilgi çekti. Prof. Gürkaynak, “İktisat diye düşündüğümüz birçok konu aslında fizik. İktisat ‘kanun’ları ihlal edilebilir, fizik öyle değil. İktisat ‘bilimi’ ile kavga etmek genelde baş yarar. Fizikle kavga etmek daima baş yarar. Gelir, ürettiğin şeydir. Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), Türkiye'nin toplam üretimidir. Üretimi ölçüp, gelir arttı diyoruz. İktisat değil bu, fizik. Tanımı gereği gelir ile üretim aynı şeydir. Üretim ne kadarsa toplam paylaştırılacak gelir de o kadar olmak zorunda. Yüksek gelir ancak yüksek üretimle mümkündür. Geliri paylaşmak, üretimi paylaşmaktır. Soru, ‘Türkiye’de niye Almanya’ya göre gelirler düşük?’ olmamalı, ‘Niye Almanya’da üretim Türkiye’ye göre daha yüksek?’ olmalı. Çünkü daha fazla üretmeden daha yüksek gelirli ekonomi olmak söz konusu değil. Bunu yapmaya çalışıyorsanız iktisatla değil fizikle kavga ediyorsunuz” dedi.

Prof. Gürkaynak, şöyle devam etti: “Üretim yaptık, bir kısmını tüketeceğiz, bir kısmını tasarruf yapacağız. Kenara saklanan şeylere yatırım diyorum. Yatırım ile tasarruf aynı. O zaman, az üreteceğim, çok tüketmek yemek istiyorum, ama tasarruf seven insanlar da değiliz. Toplam tasarrufumuz düşük. Devlet bütçe açığı veriyor, tasarrufların bir kısmını hükümete vereceğiz bütçe açığını kapatsın diye. Bütçe açığı, bizden toplamıyor ama harcıyor. Harcıyorsa bir yerden gelecek, borç alacak. Borcu, ben vereceğim. Yatırım yapmak istediğimizde ise aradaki fark ülkenin dışından gelecek. Bu, ülkenin tasarruf açığıdır. Tanımı gereği, cari açık ülkenin tasarruf açığıdır. Ürettiğin kadar kullanmak zorunda değilsin, açık bir ekonomide daha fazlasını kullanabiliyorsun. Dünyanın geri kalanından kullanabilirsin. Bu da bir fizik kanunu, bir iktisadi denklik değil ama başka türlü olamıyor.”

CARİ AÇIK, ÜLKENİN TASARRUF AÇIĞIDIR

“Türkiye’de kur kazayla patlamıyor, biz isteyerek patlatıyoruz” diyen Prof. Gürkaynak şöyle konuştu: “Faizi indirdikçe ülkenin tasarruf açığını azaltacağım, çünkü cari açık tanımı gereği ülkenin tasarruf açığıdır. Ben faiz indirdikçe siz daha çok tasarruf edeceksiniz, ettiniz mi? Hayır. Cumhuriyet tarihinin cari açık rekorunu kırdık. Türkiye’de gelirin nerden geldiğini, ne olduğunu konuşmadan gelir dağılımını konuşmak sorunu var. Bu abes bir iş. ‘Türkiye’de asgari ücret 28 bin lira olmalı’ diyorsun, ama çarptığın zaman ülkenin toplam üretimi, senin asgari ücrette istediğin şeyi karşılamaz hale geliyor. Bu yüzden üretim ile gelir arasında, gelir dağılımı ile toplam gelir arasındaki bağları düşünmek elzem bir iş. Kısıtlarımız neler bilmeliyiz. Gelirden bahsederken aslında üretimden bahsettiğimizi iyi anladığımıza göre üretim, gelirse, bu üretim işini anlamamız gerekiyor.”

Prof. Gürkaynak, “Aynı insanlar, aynı becerilerle, aynı makineleri değişik yer ve değişik zamanlarda kullandıkları zaman aynı şey ortaya çıkmıyor. Bu farklılığa, iktisatta üretimin anlamadığımız kısmına teknoloji diyoruz. Aynı insanlar, aynı makinalarla Ankara’da yaptıkları zaman, Hamburg’da yaptıkları zaman ortaya başka bir şey çıkıyor. Aradaki farka bakıp orada teknoloji daha ileri diyorum. Almanya’ya baktığın zaman ortalama çalışanın aldığı eğitim düzeyi 13 yıl. Kişi başına düşen sermaye çok yüksek. Bunları artırarak daha fazla büyümeyeceksin, ancak teknolojiyle büyüyebileceksin” dedi.

Türkiye’de ise durumun tamamen farklı olduğunu vurgulayan Prof. Gürkaynak, şunları söyledi: “Tarım hala en emek-yoğun sektör, Amerika’da tarım en teknoloji-sermaye yoğun sektör. O insanın tarım üretimi ile Türkiye’deki insanın tarım üretimi elbette bir değil. Oradakiler tarım üretimini artırırsa bir icat çıkarmak durumunda, Türkiye’de değil. Türkiye’de girdiyi artırarak üretimi artırmak mümkün. Ülkemizde 85 milyon 375 bin kişi var. 3 milyon 29 bin kişi işsiz. Türkiye’de asıl sorun işsizlik değil, işgücüne katılımın düşük olması. Türkiye’de beşeri sermaye düşük. Yatırım az, fiziki sermaye düşük. Üretim ve gelir haliyle düşük. ‘Lüks’ Türkiye’de sadece gelir dağılımı bozuk olduğu için mevcut.”

2,6 TRİLYON KKM BÜYÜK RİSK

Prof. Gürkaynak, sözlerini şöyle tamamladı: “Seçim öncesi ve sonrası iki ayrı ülke. Seçime kadar hızlı daralmaya izin verilmez. Kredi sıkışması sınırlı olur. Büyük risk; 2,6 trilyon Kur Korumalı Mevduat’tan (KKM) nasıl kurtulacağız. Diğer büyük risk ise kamu harcamalarının kontrol edilemiyor olması. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) sıkışması ile kamu genişlemesi uyumlu değil. TCMB idaresi görevden alınmazsa faiz yakında azalmaz. Kuru bilmek mümkün değil. Enflasyon nedeniyle lira değer kaybetmeye devam edecek. Kur kontrol edilmeye çalışılırsa reel değerlenme olur, ithalat patlar. Bir büyüme politikası yok, manik TC enerjisi ile büyüyor. Bu çok verimsiz bir büyüme şekli.”

Dolar tahmini yapanlara büyük hizmet; seç, beğen, söyle!



Alaattin AKTAŞ

08 Mart 2024 Cuma

Madem Türk parası çok değerli, madem Türk parası değer yitirmeli, yani döviz artmalı, bu konuda tahmin yapmakta zorlanan vatandaşa bir hizmetimiz olsun, bir katkıda bulunalım istedik. Döviz konusunda nokta hedef verebilen profesyonellerin böyle bir katkıya ihtiyacı yok tabii ki, onlar bu hesaplamanın yolunu yordamını, yöntemini çok iyi biliyordur. Biz sıradan vatandaşa kahve sohbetlerinde malzeme yapabileceği kurlar vermek istiyoruz.

Ama durum biraz karışık. Öyle hap gibi bir dolar kuru vermek pek mümkün değil. Biz bir sepete dolar kurlarını doldurduk, hangi kurun nasıl hesaplandığını da not olarak yanlarına yazdık, isteyen istediği kuru kullanır.

32 de var, 56 da!

Önce yaptığımız çalışmayı özetleyelim.

2003 yılının ocak ayını 100 kabul ederek bir endeks oluşturduk. Bu endekste TÜİK'in TÜFE ve Yİ-ÜFE serisi ile İstanbul Ticaret Odası'nın geçinme endeksi serisi yer alıyor. 2003'ün ocak ayında 100 olan endeksler, ay bazında bu yılın şubatına gelinceye kadar nasıl bir eğri çizmiş, ona baktık.

Tabii ki fiyat endeksleriyle birlikte getirdiğimiz bir değer daha var, o da aylık ortalama dolar kuru.

2003 ocağından 2024'ün şubatına kadar olan grafik 2020 sonuna kadar neredeyse yatay ve tüm değerlerin yapışık seyri söz konusu. Bu yüzde 2021 sonrasını ayrı bir grafik haline getirdik.

Şimdi... 2024 şubatında dolar 30.70 düzeyinde.

2003 yılının ocak ayında 1.66 olan dolar, 2024 şubatına kadar TÜFE kadar artsaydı 36.24, İTO'nun geçinme endeksi kadar artsaydı 52.08, Yİ-ÜFE kadar artsaydı 55.61 olmalıydı.

Bunlar, 2003'ün ocak ayı esas alındığında bulunan değerler.

Peki 2021 başından bu yana olan dönemi esas alırsak nasıl bir tabloyla karşılaşıyoruz?

2020 yılının aralık ayında 7.72 düzeyinde bulunan dolar, TÜFE'ye göre 31.71, İTO'nun geçinme endeksine göre 38.82, Yİ-ÜFE'ye göre ise 42.78 olmalıydı.

Demek ki baz alınan tarihe göre çok farklı kurlar bulunabiliyormuş.

Demek ki her endekse göre yine farklı değerler ortaya çıkabiliyormuş.

İşte iki baz tarihi, üç enflasyon oranı ve altı kur.

31.71 de var, 55.61'de...

Hangisi doğru ya da hangisi daha doğru?

Veya hangisi daha az yanlış?

ABD enflasyonu yok!

Bu hesaplamada ABD enflasyonunun dikkate alınmadığını da vurgulamak gerek.

ABD'deki enflasyon dikkate alındığında yukarıda aktardığım değerler mutlaka daha düşük çıkacaktı.

Ancak vatandaş dövizin ne olması gerektiği yönündeki hesaplamasını yalnızca Türkiye'deki enflasyona dayandırdığı için biz de ABD enflasyonunu göz ardı ederek bir anlamda olabilecek en yüksek değerleri ortaya koymaya çalıştık.

ABD enflasyonunu da dikkate alarak yapılacak hesaplama zaten bize reel kur endeksini verir. Bu hesaplamayı da tüm dövizlerin ağırlıklı ortalamasını almak suretiyle Merkez Bankası yapıyor. Reel kurla ilgili son durumu bu köşede dünkü yazımda aktarmıştım.

Endekslere göre farklı sonuç çıkması normal

Şimdi üç fiyat endeksinin gerek 2003'ten, gerekse 2021'den bu yana olan dönem için çok farklı sonuçlar vermesinden yola çıkarak bu endekslerin çelişkili olduğunu dile getirmek doğru değil.

Bu üç endeksi kıyaslamak aslında elmayla armudu kıyaslamak gibi bir durum.

Zaten bu endekslerin aynı sonucu vermesi ölçümün doğru olduğunu göstermez; olsa olsa büyük bir tesadüf olur. Kaldı ki birkaç ay aynı oranlar çıksa bile böylesine uzun zaman diliminde sonuçlar mutlaka farklı çıkar.

Endeksler arasındaki temel farklar

Bir kere TÜİK'in tüketici fiyat endeksiyle yurt içi üretici fiyat endeksi çok farklı hesaplamalara dayanıyor.

En temel farkları söyleyelim; tüketici fiyatları bilindiği gibi perakende fiyatları ve vergi dahil fiyatları gösteriyor. TÜFE kapsamında hizmetler sektörü de yer alıyor.

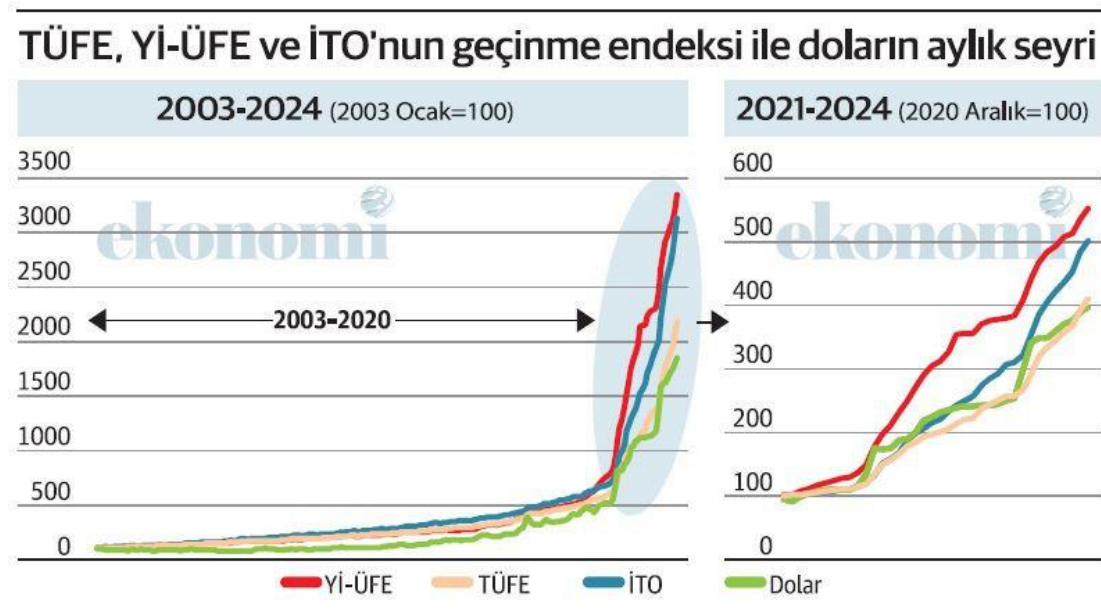
Yİ-ÜFE'de ise vergi hariç fiyatlar derleniyor. Ayrıca bu endekste hizmetler sektörü yer almıyor.

Üstelik bu endekslerin kapsadığı mallar farklı, aynı nitelikte mal varsa bile bunların ağırlığı farklı.

Dolayısıyla Yİ-ÜFE'nin gelecekte TÜFE'de yaşanacak artışın öncü göstergesi olduğunu söylemek de tam olarak doğru değil. Yİ-ÜFE'deki değişim kısmi bir işaret olabilir, o kadar.

İstanbul Ticaret Odası'nın geçinme endeksi ise TÜFE'den gerek kapsamının; bu çerçevede madde sayısının ve ağırlıklarının farklılığı, gerekse yalnızca İstanbul'daki durumu yansıtıyor olmasından ötürü ayrışıyor.

Bu endekslerin birbirinden üstün olduğu dile getirilemez. Ancak tabii ki TÜFE'nin siyasi otoritenin etkisi altında hesaplanıyor oluşu yıllardır süregelen ve giderek pekişen, öyle kolay kolay da silinemeyecek bir güvensizlik oluşturdu, bu da bir gerçek.



Enflasyonda kalıcı iyileşme gıda enflasyonuna bağlı



Prof.Dr. Burak ARZOVA

08 Mart 2024 Cuma

Şubat ayı TÜFE aylık yüzde 4,53 gelince moraller bozuldu. Piyasa beklentisi medyanda yüzde 3,8 civarındaydı. Böylece Ocak 2024 TÜFE verisi (yüzde 6,70) ile birlikte 2024 yılının ilk iki ayında yüzde 11,2'lik enflasyona ulaştık. Mart ayının da yüksek gelme ihtimalini dikkate alındığında yılsonu hedefi olan ortalamada yüzde 36 yıllık enflasyona ulaşmak çok daha zorlaştı.

Şimdi artık yeni söylem ortalama enflasyon (yüzde 36) olmasa da iyi ihtimalle bandın üst tarafına yakınsamış (yüzde 42) bir enflasyon ile karşılaşma ihtimalimiz. **Mevcut koşulların devamı halinde üst bant bile geçilebilir.**

Ocak ayı enflasyonunun temel belirleyicisi yüzde 5,19 artan Gıda ve Alkolsüz İçecekler Grubu olmuştu. Şubat enflasyonunda da durum değişmedi. Gıda ve alkolsüz içecekler grubunda aylık fiyat artışı yüzde 8,25 ile bir önceki aya kıyasla güçlendi ve yıllık enflasyon 1,41 puan artarak yüzde 71,12 seviyesinde gerçekleşti.

05.Mart.2024 tarihinde yayınlanan **TCMB Şubat Ayı Fiyat Gelişmeleri Raporu'nda** bu konuya özellikle dikkat çekildiğini gördük. Yıllık Tüketici Enflasyonuna katkılar bir önceki aya göre hizmette 1,05 puan, gıda da ise 0,90 puan. **Önemsiz sayılmayacak kadar büyük iki etki hizmetler ve gıdadan geliyor.**

Hizmetler kısmına baktığımızda bu sorunun sadece bizim değil, enflasyonla uzun zamandır mücadele eden ülkelerin de temel sorunu olduğunu görüyoruz.

Ancak Gıda'da durum böyle değil. Referans olarak alabileceğimiz Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO rakamlarında tersine bir seyir görüyoruz.

FAO 245'ten fazla ülke ve bölge için gıda ve tarım verilerine erişim sağlıyor. FAO Gıda Fiyat Endeksi son 10 yıla baktığımızda 2014 yılında 115 olan endeks değerinin 2020 yılına kadar 100 değerinin altında seyrettiğini, 2021 yılında

125,8, 2022 yılında 144,7 değerine yükseldikten sonra 2023 yılında 124,7 endeks değerine ulaştığını görüyoruz. 2023 yılı genelinde yıl içerisinde küçük artışlar olsa da kademeli olarak 119,1 değerine gerilediğini ve en son 2024 yılı Ocak ayında ise 118,00 endeks değerinde gerçekleştiği görünmekte. 118 endeks değeri 2014 yılı endeks değerinin sadece 3 puan üzerinde.

Özetle dünya gıda fiyatlarında kronik hale gelmiş bir yükseliş söz konusu değil. FAO Gıda Fiyat Endeksi'nin geçtiğimiz yılı (2023) 2022'deki seviyesinin yaklaşık yüzde 10 altında kapattı. Ocak ayı FAO Bitkisel Yağ Fiyat Endeksindeki artışın sebepleri arasında '**Türkiye'den gelen artan ithalat talebi**'nin de sayıldığını ve Türkiye'nin metne girdiğine şahit olduk.

Türkiye'de Gıda Enflasyonun temeli aslında arzın talebi karşılayamaması, üretimin yetersiz ve verimsiz olması. Bu nedenle geçtiğimiz yıl ve yıllarda sıklıkla ihracat kotalarına başvurulduğunu, ithalatın artan fiyatları dengelemek adına bir çözüm olarak düşünüldüğünü hep gördük ve yaşadık.

Türkiye'nin dördüncü çeyrek büyüme verileri de aslında arzın yetersiz olduğunu bize söylüyor.

Türkiye 2023 yılında yüzde 4,5 büyürken (son çeyrek büyümesi yüzde 4) faaliyetler bazında incelediğimizde **tarım sektörü 2023 yılında bir önceki yıla göre yüzde 0,2 küçülmüş**. Ortalama büyümenin yüzde 4,5 olduğu ülkemizde tarım sektörü bırakın büyümeye katkı sağlamayı tam tersine büyümeden çalmış.

Tüm sektörler iyi ya da kötü büyürken tarım sektörünün neden daraldığı zaten çokça açıklanmasına karşılık yıllardır kalıcı çözümler üretememek anlaşılabilir değil.

Herhangi bir konuda sorun yokmuş gibi davranmak sorunları çözmiyor maalesef

Aynı şeyler tarım için de geçerli. Üreticinin serzenişine kulak tıkamak ya da eyleme geçmemek zamanla sektör içerisindekileri sektörün dışına itiyor ve üretimi daha teknolojik, ölçek ekonomisinde yapacak sermaye sahiplerinin ya bu sektörden çıkmalarına ya da hiç girmemelerine neden olduğu gibi tekelleşmeyi, verimsizliği de beraberinde getiriyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2024-2028 yılı Stratejik Planı önümüzde bir rehber olarak duruyor.

Stratejik planda; artan hayvansal kökenli ürün ihtiyacı önemli tespitlerden biri.

Yine Stratejik Plan içerisinde yer alan ve Politik (Political), Ekonomik (Economic), Sosyal (Social), Teknolojik (Technological), Çevresel (Environmental) ve Yasal (Legal) çevre analizini toplu halde sunan PESTLE analizinde; Hammadde ve girdi

fiyatlarının hızlı artması, girdi fiyatlarının döviz kuru kaynaklı artışı, sektörün ekonomik cazibesinin eksikliği, atıl kalan tarım alanları, tarım sektöründe teknoloji transferinin yeterli düzeyde olmaması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin maliyeti nedeniyle kullanımlarının az olması, tarım ve gıda lojistiğindeki planlama eksikliği onlarca tehdit unsurundan bir kaçı olarak göze çarpıyor. **Bunlara tarımda planlama eksikliğini de ekleyince arzın neden artmadığı sorusuna yanıtları da buluyoruz.**

85 milyonluk koca bir ülkenin hem kendi vatandaşlarını hem kayıt altında olmayan göçmenleri hem turizm nedeniyle ülkemize gelen/gelecek misafirleri doyurup beslemesi hem de ihracata ürün yetiştirmesi mevcut üretim miktarıyla uyumlu gözüküyor.

Talep güçlü ve arz kısıtlı ise orada fiyatların artması kaçınılmaz oluyor. O zaman burada esas gereken arzı artırmak.

Acaba hükümette aynı şekilde mi düşünüyor diye baktığımız yer ise Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi. Bu komite 9 Aralık 2014 tarihinde kuruldu. Komite'nin sekreteryası 27 Aralık 2016 tarihinde Merkez Bankasına devredildi.

17 Ocak 2024 tarihli Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi Toplantısına İlişkin Basın Duyurusunda; ***'Ülkemizin hayvansal ve bitkisel ürünlerde tüketim talebini karşılayacak üretim ve stok seviyelerine sahip olduğu, gıda arz güvenliğini tehdit eden herhangi bir hususun bulunmadığı vurgulanmıştır.'*** paragrafını görünce bizim farklı bir dünyada yaşadığımıza iyice inandım. Bence bu paragraf talihsiz bir açıklama bütünü.

Sorunu çözmek için önce sorunun varlığını kabul etmek gerektiğini çokça söylüyoruz. Bana bu paragraf sorunun inkârı gibi geldi.

Bilakis Türkiye'nin tarımdaki en temel sorunu yetersiz üretim.

Stratejik plan yapmak zor ve meşakkatli bir iş. Ancak daha da zoru stratejik planı mevcut sorunlarla eş güdümlü olarak uygulamak.

Türkiye tarımda arz ve maliyet sorununu çözemediği takdirde enflasyonda kalıcı bir iyileşme beklemek hayal gibi duruyor.

Çalışanlar 1 milyona yakın azaldı, emekli 2,1 milyon arttı



Naki BAKIR

08 Mart 2024 Cuma

2023 yılında SGK'ya prim ödeyen sigortalı sayısı net 983 bin 212 kişi azalırken, Kurum'dan emekliler ve diğer hak sahipleri ile aylık ve gelir alanların dosya bazında toplam sayısı ise 2 milyon 100 bin 949 arttı. Aktif/pasif dengesi ise 1,67 ile tarihi en dip seviyeye indi.

Sosyal Güvenlik Kapsamı (Kişi)				
	Aralık 2022	Aralık 2023	Değişim	
			Sayı	%
AKTİF SİGORTALILAR	26.344.234	25.358.022	-986.212	-3,7
- Zorunlu	23.741.403	23.021.132	-720.271	-3,0
4/A (SSK)	17.332.991	16.406.420	-926.571	-5,3
4/B (BAĞ-KUR)	2.593.106	2.489.591	-103.515	-4,0
4/C (Emekli Sandığı)	3.276.416	3.642.787	366.371	11,2
Tarım zorunlu	512.966	460.260	-52.706	-10,3
Muhtar	25.924	22.074	-3.850	-14,9
- Çırak	636.302	553.344	-82.958	-13,0
- Yurt dışı Topluluk	15.671	14.037	-1.634	-10,4
- Tarım (4/a-2925)	22.987	17.408	-5.579	-24,3
- Diğer sigortalılar	435.548	451.727	16.179	3,7
- Stajyer ve Kursiyerler	1.492.323	1.300.374	-191.949	-12,9
PASİF SİGORTALILAR (AYLIK VE GELİR ALANLAR)				
- Dosya sayısı olarak	13.128.225	15.229.174		16,0
- Kişi sayısı olarak	13.933.020	16.030.256		15,1
Yaşlılık Aylığı Alanlar	9.499.096	11.508.619		21,2
Malullük Aylığı Alanlar	125.046	124.737	-309	-0,2
Vazife Malulü Aylığı Alanlar	15.116	15.472	356	2,4
Ölüm Aylığı Alanlar	4.107.716	4.193.046	85.330	2,1
Sürekli İş göremezlik Geliri Alanlar	85.526	87.331	1.805	2,1
Sürekli İş göremezlik Ölüm Gel. Al	100.520	101.051	531	0,5
AKTİF / PASİF ORANI	2,01	1,67		

Sosyal güvenlik sisteminde dengeler, 2023 yılında Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) düzenlemesinden yararlanarak emekli olanların da etkisiyle radikal biçimde değişti. Geçen yıl toplam sigortalı çalışan sayısı 1 milyona yakın azalırken, emekliler ve diğer aylık alanların sayısında 2,1 milyon dolayında artış yaşandı.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) verilerine göre çıraklar, muhtarlar, stajyer ve kursiyerler, tarımda kendi adına sigortalılar ve yurt dışı topluluk çalışanları da dahil adına Kurum'a prim yatırılan "aktif sigortalılar"ın, Aralık 2022 itibarıyla 26 milyon 344 bin 234 olan toplam sayısı, bir yılda yüzde 3,7 oranında 986 bin 212 kişi azalarak Aralık 2023 itibarıyla 25 milyon 358 bin 22'ye geriledi.

Buna karşılık Kurum'dan aylık alan emekliler ile malullük, ölüm, sürekli iş görmezlik aylık ve geliri alanların dosya bazında toplam sayısı yüzde 16 oranında 2 milyon 100 bin 949 artarak 15 milyon 227 bin 174'e yükseldi. Aynı dosya kapsamında birden fazla aylık ve gelir alan kişi olduğu için hak sahibi kişi sayısı bunun da üzerinde bulunuyor. Bu kapsamda aylık ve gelir alanların toplam sayısı da yüzde 15,1 oranında 2 milyon 97 bin 236 kişilik artışla 16 milyon 30 bin 236'ya ulaştı.

Denge tarihi dip seviyede

Sosyal güvenlikte bir emekliye düşen sigortalı çalışan sayısını gösteren; adına prim yatırılan sigortalı sayısının, dosya bazında aylık ve gelir alanlara bölünmesiyle bulunan "aktif/pasif dengesi" 2022 sonundaki 2,01'lik düzeyinden 2023 sonunda 1,67'ye indi.

Bunun, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), BağKur ve Emekli Sandığı'nın "SGK" şeklinde tek çatı altında toplandığı 2007 yılından bu yana gerçekleşen en düşük oran olduğu dikkati çekti. Ekonomi çevrelerinde, bir sosyal güvenlik sisteminin sağlıklı işlemesi için ideal aktüeryal denge olarak "ortalama 4 aktif çalışana 1 emekli" düşmesi gerektiği genel kabul görüyor.

4/A emekli sayısında rekor EYT artışı

Aktif sigortalı sayısında sert düşüş yaşanan 2023 yılında EYT düzenlemesinden yararlananların da etkisiyle emekli sayısında ise rekor bir artış meydana geldi. Emekli (yaşlılık) aylığı alanlar ile malullük, vazife malulü, ölüm aylığı gibi kategorilerde SGK tarafından aylık ve gelir ödenen kişi sayısında yaşanan artışın büyük bölümü ise sayıca da en büyük bölümü oluşturan 4/a kapsamındaki özel sektörden emekli olanlarda gerçekleşti. 4/a kapsamındaki emekli sayısı bir yılda yüzde 21,2 oranında 1 milyon 871 bin 72 kişi artarak 10 milyon 685 bin 554'e ulaştı.

Bu artış ise büyük oranda, EYT düzenlemesinden yararlanarak "yaşlılık" (emekli) aylığı almaya başlayan özel sektör çalışanlarından kaynaklandı. Başka deyişle EYT düzenlemesinden en çok bu kesim yararlandı. Geçen yıl ayrıca Bağ-Kur emeklilerinin sayısı yüzde 5,3 oranında 143 bin 353 kişi artarak 2 milyon 861 bin 770, memur

emeklisi sayısı da yüzde 3,5 oranında 82 bin 811 kişi artarak 2 milyon 482 bin 932 oldu.

Memur sayısı arttı, işçi ve esnaf azaldı

Aralık 2023 itibarıyla aktif sigortalıların 23 milyon 21 bin 132'sini uzun vade sigorta kolları kapsamındaki "zorunlu" sigortalılar oluşturuyor. Yeni mevzuatta "4/a" olarak tanımlanan eski SSK'lı 16 milyon 406 bin 420 sigortalı ile "4/b" olarak tanımlanan 2 milyon 489 bin 591 BağKur'lu esnaf ve "4/c" olarak tanımlanan Emekli Sandığı kapsamındaki 3 milyon 642 bin 787 memur ile 460 bin 260 tarım Bağ-Kur'lusu ve 22 bin 74 muhtar da bu kapsamda yer alıyor.

2023 yılında söz konusu zorunlu sigortalılardan 4/a kapsamındaki özel sektör çalışanlarının sayısı yüzde 5,3 oranında 926 bin 571, 4/b kapsamındaki esnaf sayısı da yüzde 4 oranında 103 bin 515 azalırken, 4/c kapsamındaki memurların sayısı yüzde 11,2 oranında 366 bin 371 kişi arttı. Yine zorunlu sigortalı sayılan tarım Bağ-Kur'lularının sayısı yüzde 10,3 oranında 52 bin 706 kişi ve muhtar sayısı yüzde 14,9 oranında 3 bin 85 kişi azaldı. Böylece toplam zorunlu sigortalı sayısında yüzde 3 oranında net 720 bin 271 kişilik azalma meydana geldi.

Stajyer, kursiyer ve çıraklar azaldı

Adına prim yatan diğer aktif sigortalılardan stajyer ve kursiyerlerin sayısı yüzde 12,9 oranında 191 bin 949 kişi azalarak 1 milyon 300 bin 374'e, çırakların sayısı yüzde 13 oranında 82 bin 958 kişi azalarak 553 bin 344'e, Türk işverenlerin başka ülkelerde aldığı işlerde çalıştırdığı "yurt dışı topluluk" tanımına giren sigortalıların sayısı yüzde 10,4 oranında 1.634 kişi azalarak 14 bin 37'ye, 4/a'ya göre istihdam edilen tarım çalışanlarının sayısı yüzde 24,3 oranında 5 bin 579 kişi azalarak 17 bin 408'e geriledi. Türkiye'de çalışan düzensiz göçmen ve sığınmacıların da içinde yer aldığı tahmin edilen "diğer sigortalılar"ın sayısı ise yüzde 3,7 oranında 16 bin 179 kişi artarak 451 bin 727'ye çıktı.



Abdulkadir Selvi

İmamoğlu, ‘Bu kadını ihraç et’ demiş

CHP’deki “Burcu krizi” CHP Afyon Büyükşehir Belediye Başkan adayı Burcu Köksal’ın, DEM Partililerle ilgili çıkışı üzerine patlak verdi. Sonra kartopu gibi büyüdü, büyüdü ve Ekrem İmamoğlu, Özgür Özel ve Burcu Köksal arasında bir krize dönüştü.

Burcu Köksal, Afyon’daki mitingde heyecanlı bir konuşma yapıyor. “Seçildiğimde Afyonkarahisar Belediyesi’nin kapıları DEM Parti hariç bütün siyasi partilere açık olacak” diyor.

SÖZLERİMİN ARKASINDAYIM

Özgür Özel ise Afyon’dan sonra geçtiği Uşak’ta “Burcu Başkan’dan size selam getirdim. Sürçülisan oldu. Burcu Başkan, ‘Aman başkanım sen düzelt’ dedi” diye açıklama yapıyor. Bunun üzerine Burcu Köksal, Özgür Özel’e “Dil sürçmesi değil, sözümün arkasındayım” diye yanıt veriyor.

BİTTİĞİ AN

O an itibarıyla Özgür Özel’in genel başkanlığı fiili bitmiş demektir. Düşünsenize “Burcu Köksal benden düzeltmemi istedi” diyorsunuz, Burcu Köksal sizi yalanlıyor. Yetmiyor, “Sözlerimin arkasındayım” diyor. Bu durum CHP’deki liderlik krizini bir kez daha ortaya koyuyor.

Ama kriz burada bitmiyor.

ÜÇÜ ARASINDA YAŞANAN KRİZ

Ekrem İmamoğlu’nun, Burcu Köksal’a kapıyı gösteren açıklamasına geleceğim. Ama ondan önce çarşambayı perşembeye bağlayan gece Ekrem İmamoğlu, Özgür Özel ve Burcu Köksal arasında yaşanan bir kriz var.

İMAMOĞLU: ‘BU KADINI İHRAÇ ET’

Çarşamba günü akşam saatlerinde Ekrem İmamoğlu, Özgür Özel'i arıyor.

"Bu kadını ya partiden ihraç et ya da sözlerini düzeltsin" diye talimat veriyor. Görüyor musunuz bir büyükşehir belediye başkanı, CHP Genel Başkanı'na talimat veriyor. O Genel Başkan da "Ben senin genel başkanınım. Sen kim oluyorsun da bana talimat veriyorsun?" demiyor, diyemiyor. Çünkü kendisini CHP Genel Başkanlığı'na seçtiren Ekrem İmamoğlu...

O koltukta İmamoğlu'nun emanetçisi olarak oturuyor.

BURCU KÖKSAL'IN YANITI

Özgür Özel, Ekrem İmamoğlu'ndan aldığı talimat üzerine gece Burcu Köksal'ı arıyor.

"Burcu Başkan sözlerini düzelt" diyor. Burcu Köksal omurgalı çıkıyor. "Düzeltemem. Çünkü yanlış yapmadım" karşılığını veriyor.

Burcu Köksal'ın DEM Partilileri ötekileştirici tutumunu doğru bulmuyorum. DEM Partililer bu ülkenin vatandaşı değil mi? Başta İstanbul'da olmak üzere Şanlıurfa'da, Mersin'de, Adana'da DEM Parti ile "kent uzlaşısı" adı altında ittifak yaparken iyi. İş Afyon'da milliyetçi oyları kapmaya gelince DEM Parti'ye kırmızı kart. İki yüzlü bir tutum diye buna denir. Ama omurgalı duruşundan dolayı Burcu Köksal'ı tebrik ediyorum.

EKREM İMAMOĞLU AYAR VERİYOR

İş burada kalmadı. ◆Özgür Özel sorunu çözemeyince Ekrem İmamoğlu, Burcu Köksal'a ayar veren bir çıkış yaptı. "Öyle 'Ben belediye başkanı olursam şu partilileri belediyeye almam, şu partililer hariç şunlarla görüşürüm' diyen ya kendine başka bir iş bulacak ya da başka parti bulacak" dedi. ◆Burcu Köksal'a kapıyı gösterdi.

HAD BİLDİRİYOR

Ekrem İmamoğlu, belediye başkanı olarak İstanbul'da ilçe belediye başkanlarını çağırıp, "Seninle çalışmayacağız" demişti. Özgür Özel'e, "İstanbul'da seçim kampanyasını tek başıma yürüteceğim. Sen İstanbul'da seçim kampanyası yapmayacaksın" diyen Ekrem İmamoğlu, bu kez de bir büyükşehir belediye başkan adayına had bildiriyor.

Ama parti hiyerarşisinde Burcu Köksal, Ekrem İmamoğlu'nun önünde yer alıyor. Çünkü seçimle gelmiş grup başkanvekili ve milletvekili.

BURCU KÖKSAL NE YAPACAK

Gelinen aşamada CHP açısından hoş olmayan bir tablo ile karşı karşıyayız.

Burcu Köksal geri adım atsa o zaman Afyon'da biter. Ekrem İmamoğlu'na cevap vermezse bu kez İmamoğlu'dan azar işitip susmuş olur.

Özgür Özel'e olumsuz yanıt veren Burcu Köksal, bakalım Ekrem İmamoğlu'na karşı ne yapacak?

İŞTE BELGESİ

25.06.2019 TARİHİNDE YAPILAN ASKERALMA KANUN (KANUN NO: 7179) TEKLİFİNE

KABUL OYU VEREN CHP MİLLETVEKİLLERİ

SN	ADI	SOYADI	İLİ
30	Özgür	ÖZEL	MANİSA

Özgür Özel, CHP Genel Başkanlığı'nda henüz 5 ayını doldurmadı ama ne yaptıysa tersini söylemeye, ne vaat ettiyse tersini yapmaya devam ediyor. Önseçim sözü vererek seçimleri kazandı. Ama önseçimin yanından bile geçmedi. Özgür Özel'in bir de grup başkanvekiliyken desteklediği, genel başkan olduktan sonra tersini söyledikleri var. Bedelli askerlik konusu da öyle.

BEDELLİLERDEN OY İSTEMİYOR

Özgür Özel, "Türkiye'yi sevenlerden oy istiyoruz. Bedelli askerlikten kaçanlardan değil" demişti. Hem askerliğini bedelli olarak yapan 1 milyon 744 bin 572 kişi bu açıklamadan dolayı rahatsız oldu. Hem de Özgür Özel baltayı taşla vurdu. Çünkü siyasi velinimetisi olan Ekrem İmamoğlu'nun da Çankaya adayı yaptığı avukatı Hüseyin Can Güner'in de askerliğini bedelli olarak yaptığı ortaya çıktı.

BEDELLİYİ DESTEKLEMİŞ

Bu kadar olsa iyi. Bir de Özgür Özel'in Meclis'te bedelli askerlikle ilgili kanuni düzenlemeye destek verdiği ortaya çıktı. AK Parti o düzenleme ile bedelli askerliğe 28 günlük temel eğitim şartını getirmiş, CHP onun dahi kaldırılması gerektiğini savunmuş. Özgür Özel'le birlikte CHP'den oylamaya 41 milletvekili katılmış. 41 kere maşallah. 41'i de evet oyu vermiş. Bu durum da bize de Ahmet Kaya misali "Bu ne yaman çelişki anne" diye sormak düşer.



Esfender KORKMAZ

Eğitimde ideolojik tuzak

Türkiye’de eğitim sistemi, 1990’lı yıllardan başlayarak hızlı bir şekilde Siyasi İslam’ın ayağı Gülen cemaatinin taassubunda kaldı. Bu nedenle adeta bir kültürel dönüş yaşandı.

Ancak bir veya birkaç kişi de olsa, eğitimin başındakiler bile eğitime ideolojik pencereden bakıyorsa, eğitim çıkmazda demektir.

Eğer eğitimin başında olan Millî Eğitim Bakanı eğitimi aynı paralelde yorumlarsa, sorun daha da büyük demektir.

Millî Eğitim Bakanı Yusuf Tekin katıldığı bir canlı yayında sunucunun “**Şeriatı öven kitap mı yazdınız?**” sorusuna “**Keşke Şeriatı övecek kadar bilgim olsaydı da yazsaydım**” yanıtını vermişti.

Osmanlı’nın geri kalmasının, idari ve jeopolitik nedenleri olmakla birlikte, temel neden eğitimde ve bilimde geri kalmasıdır

Osmanlı’da, ilköğretim yerine hayırsever kişiler ve dini cemaatler tarafından kurulan ve 5-6 yaşlarında çocuklara eğitim veren, mahalle mektepleri ve sıbyan mektepleri vardı. Bunlar şeyhülislama bağlıydı. Bu okullarda, okuma, yazma ve dört işlemle birlikte temel amaç Kur’an’ı öğretmektir. Bunun için de eğitim dili Arapça idi. Tanzimat dönemine gelinceye kadar, kızlar sıbyan okulundan sonra eğitim görmezlerdi.

Şeyhülislam da; “*dinin temelini sağlamlaştırmak için sorun kaynağında halledilmelidir*” diyor ve eğitim sisteminde baştan sona din esaslı bir düzenleme yapıyordu.

Osmanlı medreselerinde okutulan derslerin tamamına yakını fıkıh, hadis, kelam, tefsir dersleriydi. “*Felsefe, matematik ve fen bilimleri geleneksel medrese müfredatında yer almıyordu.*”

Siyasi iktidar, herkesi İmam Hatip Liseleri’ne yönlendirmek istiyor. Birçok bakan da bundan övgüyle bahsediyor. Oysa Diyanet İşleri’nin 2017-2021 stratejik planında,

tehditler arasında “*İlahiyat ve İmam-Hatip Lisesi mezunu sayısının kontrolsüz, plansız artışı ve mezunların nitelik sorununun bulunması*” da bir madde olarak yer alıyor. Bütün bunlar, gençlerin siyasi olarak istismarı demektir. Bir toplumun gençlerinin siyasette kullanılması, ideolojide kullanılması, ülke geleceği için risk oluşturuyor.

Protestanlığın kurucusu Martin Luther’in gerekçelerinden birisi de eğitimin bağınaz olmaktan çıkarılması ve laikleştirme hedefi olmuştur. Luther, eğitimin yararlarını söylerken “*iyi okullar hayattaki tüm doğru davranışların çiçek açtığı bir ağaçtır ve ağaçların çürümesi durumunda dinde ve tüm sanat kollarında körelme kaçınılmazdır*” demiştir.

Kalkınmanın önemli şifrelerinden birisi de insan gücü potansiyelini etkin kullanmaktır. Bunun için de mesleğe yönelme ortaöğrenimde başlamalı, yükseköğrenimde devam etmelidir. Biz eğitime ideolojik bakarak kurumsal yapısını bozduğumuz için, yurt dışında eğitim talebi arttı. Eğittiğimizi de Türkiye’de tutamıyoruz. Beyin göçü arttı.

Vasıflı iş gücü yetiştirmek için her ülke büyük kaynaklar ayırır. Bir ülkenin yetiştirdiği vasıflı insanlar, gençler, bilim adamları, hekim, mühendis, başka ülkeye gidip, orada kalıp çalışmaya başlarsa, bu katlanılan maliyetin atıl kalması demektir. Bu şekildeki insanların göçüne “**Beyin göçü (brain drain)**” deniliyor.

Göç veren ülkeler gelişmekte olan ülkelerdir. Yani beyin göçü temelde gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere yönelik bir kaynak aktarımıdır. Beyin göçünün genel nedenleri, işsizlik, çalışma ve araştırma imkânları, demokrasi sorunu gibi çeşitli sorunlardır.

Beyin göçü İlk ve Orta Çağlarda kilise baskısı ve fikir baskısı ve siyasi nedenlerle ortaya çıkmıştır. Avrupa’da en büyük beyin göçü İkinci Dünya Savaşı öncesi Hitler nedeniyle olmuştur. En büyük göçü alan ülke de ABD olmuştur. Albert Einstein da Almanya’dan ABD’ye göç eden bilim insanlarından biridir. ABD’ye göç edenler, ABD’nin bilim, teknik ve eğitim alanında kalkınmasına büyük katkı yapmışlardır.

Aynı şekilde **Atatürk**’ün projesi olarak Türkiye’ye gelen Alman profesörler de Üniversitelerin organizasyonu ve gelişmesinde etkili olmuş, kamu reformlarında da görev almışlardır.

Beyin göçü Türkiye için karşılığı olmayan beşeri sermaye kaybına yol açmaktadır. Beşeri sermaye kalkınmanın en önemli ayağıdır. Bu sermayenin kaybı, ülke kalkınmasını da olumsuz etkiliyor. Bugün göçe eğer çözüm bulunmazsa, Türkiye genç beyinleri kaybedecektir.

Yurt dışında eğitime talebin ve beyin göçünün artmasının nedeni; eğitimin ideolojik kalıplara sokulması, her alanda güven kaybı ve gençler arasında yüksek işsizliktir.